

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Шигаль Денис Анатолійович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри історії держави і права України
та зарубіжних країн,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: shigal.da@gmail.com
ORCID 0000-0001-5087-4951

doi: 10.21564/2414–990x.151.217244
УДК 340.15:340.11

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПОРІВНЯЛЬНОГО ІСТОРИКО–ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Досліджено способи та форми систематизації результатів порівняльного історико-правового аналізу. Окреслено основні висновки, що можуть бути отримані у ході зіставлення історико-правових об'єктів. Охарактеризовано багатомірність організації та подання інформації в ході проведення компаративного дослідження. Проаналізовано значення типологізації на стадії упорядкування результатів порівняльної роботи та її співвідношення з класифікацією. Зроблено висновки про нові способи узагальнення даних, отриманих у процесі здійснення порівняльного історико-правового дослідження.

Ключові слова: порівняльне історико-правове дослідження; систематизація результатів; форми організації та представлення інформації; типологізація; класифікація.

Шигаль Д. А., кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедри історії государства и права Украины и зарубежных стран, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: shigal.da@gmail.com ; ORCID 0000-0001-5087-4951

Систематизация результатов сравнительного историко-правового исследования

В статье исследуются способы и формы систематизации результатов сравнительного историко-правового анализа. Рассматриваются основные выводы, которые могут быть получены во время сопоставления историко-правовых объектов. Характеризуется многомерность организации и представления информации в ходе проведения компаративного исследования. Анализируется значение типологизации на стадии упорядочения результатов сравнительной работы и ее

соотношение с классификацией. Делаются выводы о новых способах обобщения данных, полученных в процессе осуществления сравнительного историко-правового исследования.

Ключевые слова: сравнительное историко-правовое исследование; систематизация результатов; формы организации и представления информации; типологизация; классификация.

Постановка проблеми. Логічним завершенням порівняльного історико-правового аналізу є систематизація та інтерпретація отриманих результатів. Незважаючи на те, що певне розуміння специфіки порівнюваних об'єктів у дослідника є вже на стадії обрання теми компаративної наукової роботи, остаточно сформулювати свої висновки він може лише після масштабного їх зіставлення. Необхідність систематизації результатів порівняльного історико-правового дослідження обумовлена низкою чинників. Передусім, це кількість об'єктів, що піддаються порівнянню, а також багатоманітність інформації, що знімається дослідником під час цього процесу і стає доступною для узагальнення. Систематизація вносить порядок та зв'язність у великий потік інформації про порівнювані об'єкти, а її метою є зведення множини досліджуваних об'єктів або знань про них до певного числа груп, розташування останніх відповідно до вимог субординації, їх ієрархія.

Актуальність теми зумовлена необхідністю вдосконалення методології науки історії держави і права та приведення її у відповідність з новим рівнем і якістю знань про історичне минуле. Крім того, слід констатувати недостатню розробленість стадії узагальнення підсумків компаративної роботи з історико-правової проблематики, що негативно позначається на можливостях адекватної і об'єктивної інтерпретації висновків про порівнювані об'єкти та їх зв'язки між собою. Пов'язано це, зокрема, з тим, що отримане на емпіричній стадії порівняльного історико-правового дослідження знання має обмежену сферу застосування, оскільки часто відображає форму явищ, а не їхню сутність. Лише на теоретичному рівні, основою якого є систематизована інформація про досліджувані об'єкти, створюються концепції, висуваються теорії, в яких розкриваються загальні зв'язки, формуються закономірності, а у історика-компаративіста з'являється можливість вийти за межі емпіричних даних й здійснити таким чином перехід до нового знання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання систематизації результатів наукового дослідження неодноразово розглядалися як у вітчизняній, так і зарубіжній науковій літературі. Серед найбільш відомих представників різних галузей науки, які приділяли їм увагу меншою чи більшою мірою, можна назвати зокрема Я. Біттера (J. Bitter), І. В. Богушову (I. V. Bohushova), Д. О. Вовка (D. O. Vovk), О. Ліхтарову (O. Likhtarova), А. Ломоносова (A. Lomonosov), Л. А. Луць (L. A. Luts), М. Мітхун (M. Mithun), П. Тагард (P. Thagard), А. О. Тіллі (A. O. Tille), Г. О. Подкоритова (H. O. Podkorytov), С. Попеску (S. Popesku), Т. Урядову (T. Uriadova) та ін. Однак незважаючи на виражений інтерес з боку наукового товариства до згаданої проблеми, питання оформлення і представлення результатів порівняльного історико-правового дослідження все

ще не отримало свого всебічного висвітлення. Слід констатувати і брак розробок у напрямку адаптації загальнонаукових способів систематизації інформації до потреб історико-правової компаративістики. Наявність цих та інших прогалин тягне за собою необхідність проведення відповідної науково-дослідної роботи.

Метою статті є вивчення основних форм систематизації інформації, зібраної в ході здійснення компаративного історико-правового аналізу, а також загальна характеристика нових способів організації і представлення даних про порівнювані історико-правові об'єкти. Наукова новизна статті проявляється у наведенні переліку основних висновків, що можуть бути отримані за результатами порівняльного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Способи та форми систематизації інформації численні, а сама вона має декілька параметрів свого виміру. Так, можна розрізнити систематизацію як форму готового знання та як пізнавальну діяльність, особливого роду засіб пізнання. Інакше кажучи, систематизація має процесуальний і результативний аспект. У загальному вигляді процесуальність у пізнанні можна представити у вигляді послідовного ряду розумових операцій, за допомогою яких вирішується яке-небудь пізнавальне завдання. Кожна окрема логічна операція у цьому процесі зводиться до встановлення окремих логічних відношень між попередніми і наступними знаннями. Процесуальний аспект систематизації може бути поданий як висунення пізнавальних завдань, трансформація знання у нові форми, усунення суперечностей між попереднім рівнем знань і новими науковими даними. У цілому цей аспект систематизації слід розглядати як рух від неупорядкованих або мало впорядкованих знань до створення добре упорядкованих теоретичних конструкцій. Результативний же бік систематизації представлений тими гносеологічними формами, у яких виражаються результати систематизації знань. Це – поняття, судження, висновки, закони, принципи, гіпотези, теорії тощо [6, с. 198–201].

У контексті компаративного історико-правового дослідження важливим є розрізнити систематизацію у логічному аспекті, що відтворює структуру знання та простежує відношення між окремими елементами об'єктів, що зіставляються, і систематизацію в історичному аспекті, у якій простежується часова послідовність у зміні елементів порівнюваних об'єктів. Перший аспект систематизації проявляється у формах класифікації та типологізації елементів знання, другий – реалізується у періодизації, тобто у виявленні часової послідовності досліджуваних елементів знання. Таким чином, класифікація і типологізація відображають горизонтальний вимір системи знання, показують будову того чи іншого «поверху», а періодизація – вертикальний вимір, розподіл його по окремих «поверхах». Звідси витікають два взаємопов'язаних підходи до систематизації результатів порівняльного аналізу – просторовий та генетичний. При цьому обов'язково слід зазначити, що типологізація як прийом упорядкування історико-правового знання порівняно з класифікацією і періодизацією під час узагальнення результатів історико-правового порівняння застосовується набагато частіше.

С. Попеску (S. Popesku) зауважує, що використання компаративного методу не вичерпується простою констатацією схожості та відмінностей, що існують між різними історико-правовими об'єктами. Така констатація є лише початковою стадією застосування порівняльного методу, за якою повинна послідувати друга стадія, більш високого рівня, призначенням якої є створення третього показника порівняння, більш загального, ніж два попередні. Це стадія узагальнення первісних даних, але такого узагальнення, що не веде до беззмістовних абстракцій. Під час цієї другої стадії узагальнення встановлених схожості та відмінностей повинно полегшити пояснення причин генезису і розвитку історико-правових явищ, тенденцій цього розвитку, сприяти класифікації історико-правових явищ тощо [7, с. 208–209]. Загалом же правильне застосування порівняльного історико-правового методу дозволяє зробити такі важливі пізнавальні висновки:

1) на підставі встановлення подібності, збігу у низці істотних ознак досліджуваних об'єктів є можливість зробити висновок про спільність даних об'єктів у їх походженні та функціонуванні. При ідентичності умов у розвитку однорідних історико-правових явищ в головному мається можливість, окрім встановлення загальних ознак у порівнюваних явищах, робити висновки про можливість існування й такої ознаки, що є у одного з цих явищ, але невідомо, чи існує вона у іншого, тобто проводити аналогію;

2) на підставі збігу низки істотних ознак у порівнюваних об'єктів робиться висновок про їх тотожність (рівність). При цьому ототожнення історико-правових об'єктів може здійснюватися за різними ознаками;

3) історико-правове порівняння передбачає встановлення не лише певного ступеня спільності порівнюваних об'єктів, але й відмінностей між ними, і дає можливість з'ясувати, за якими ознаками об'єкти подібні, а за якими розрізняються;

4) порівняння дозволяє виявити якісні етапи у розвиткові історико-правового явища. Зіставлення різних етапів у розвитку даної системи зв'язків дозволяє з'ясувати її якісні зміни. Ці зміни розкриваються шляхом виявлення нових істотних ознак, яких не було раніше. Для виявлення нового етапу у розвитку історико-правового явища необхідно з'ясувати такі об'єктивні зміни, котрі дійсно обумовлюють його якісне перетворення. При цьому ці зміни повинні стосуватися суттєвих, а не другорядних зв'язків системи;

5) порівняльний історико-правовий метод може застосовуватися як один зі способів встановлення несумісності помилково ототожнюваних історико-правових об'єктів. У такій своїй якості він діє як метод протиставлення, допомагаючи спростувати ті або інші антинаукові погляди та теорії;

6) на підставі історико-правового порівняння можна продемонструвати якісну перевагу одного з порівнюваних об'єктів щодо іншого, який має з ним генетичний зв'язок, й на підставі цього зробити висновок про характер розвитку відповідних історико-правових процесів;

7) історико-правове порівняння може бути використане й для виявлення причин відмінностей між об'єктами, що зіставляються. Вище вже було сказано,

що на підставі порівняння виявляється не лише загальне у явищах, але і різниця їх ознак. Ця різниця пов'язана з неоднаковим кількісним вираженням основних властивостей порівнюваних явищ. Завдання дослідника в даному разі полягає у тому, щоб виявити причини цих відмінностей [5, с. 242–245].

Як видно, за своїм змістом результати порівняльного історико-правового аналізу залежать від правильно поставлених цілей і вміло обраних об'єктів. Так, у випадку порівнянь об'єктів мікрорівня, таких, як правові звичаї, норми права, правовідносини тощо, висновки здебільшого будуть простими за своєю логічною природою: або про тотожність об'єктів, або про їх якісну відмінність. І навпаки, чим більш складними за своєю історико-правовою і логіко-теоретичною природою є об'єкти, чим масштабніший порівняльний аналіз, тим більш складними та неоднозначними будуть висновки. Ю. А. Тихомиров (Yu. A. Tykhomyrov) з цього приводу зазначає, що результати компаративного дослідження можуть давати неоднакові відповіді про схожість та відмінності порівнюваних об'єктів. Не ігнорувати їх, а поставитися до них критично, з одного боку, й з розумінням значущості для оцінки правових явищ і ситуацій – з іншого. Освоювати отримані результати потрібно ґрунтовно, без поспіху та без тієї «національної гордості» або догоди, котрі і у правовій сфері мають явно негативний характер [10, с. 49].

Систематизація результатів порівняльного історико-правового дослідження об'єктивується у багатомірних формах організації та представлення висновків компаративного аналізу, а також у їх подальшій типологізації. Багатомірність можна розглядати як єдність двох основних видів інформації: внутрішньої (концептуальні, теоретичні, формально-логічні моделі) і зовнішньої (текстуальні та знаково-символьні форми). Опрацювання цих видів інформації за допомогою інформаційних технологій дає принципово нове, наближене до самої дійсності, середовище пізнання історії.

Загалом результати порівняльного історико-правового аналізу можуть бути подані у вигляді підсумків, висновків, таблиць, спеціальних наукових досліджень, у книгах та журнальних статтях. Іншими формами вираження інформації є інформаційні, інформаційно-аналітичні огляди, довідки та інші ілюстративні матеріали [10, с. 48–49].

Значним кроком у методології представлення історичного знання стало створення американським методологом М. Мінським (M. Minsky) фреймової інформаційної технології, у якій матеріал організований за принципом розгалуженої деревоподібної системи, що має вершину та низхідні гілки. Епістемологічні засади побудови фреймів і фреймових систем у свій час досить ґрунтовно були висвітлені П. Тагардом (P. Thagard) [15]. Принципово новим засобом організації інформації є також гіпертекстова система, оригінальність якої полягає у тому, що у ній вперше здійснено перехід від лінійної форми передачі інформації до багатомірної. І фрейми, і гіпертекстову систему можна використовувати для узагальнення і структурування інформації, отриманої у процесі здійснення компаративного дослідження.

Якість багатомірності результатів порівняльного історико-правового аналізу може бути виражена й іншими формами інформації: текстової, знаково-символьної, звукової, кольорової та ін. Поєднання двох її видів (внутрішньої логічної та зовнішньої формальної) створює якісно нове сприйняття – візуальне мислення. Це, у свою чергу, відкриває можливості для появи нового виду інтелектуальної продукції – «візуальної історії». Ступінь візуалізації інформації зростає у зв'язку з можливостями, що надає комп'ютерна графіка [4, с. 109–110]. Таким чином, використання істориком-компаративістом численних форм організації і представлення історичного матеріалу дозволяє створити середовище, максимально наближене до історико-правової реальності, що пізнається у процесі компаративного дослідження.

Як вже зазначалося, у ході порівняльного аналізу неодноразово доводиться вдаватися до загальнонаукового методологічного арсеналу й використовувати доволі численну кількість інших засобів наукового пізнання для досягнення мети наукової роботи. Пояснити це можна специфікою компаративного дослідження, яка передусім полягає у тому, що, з одного боку, порівняльний історико-правовий метод є стрижнем наукового пошуку, навколо якого вибудовується методологія дослідження, а з іншого, – у ході роботи виникає багато нових завдань, які напряму хоча й не пов'язані з головною метою дослідження, тим не менш можуть безпосередньо впливати на достовірність та якість отриманих результатів, що вимагає залучення інших загальнонаукових засобів пізнання. Одним із таких є типологізація, що застосовується переважно на стадії систематизації результатів порівняльного історико-правового аналізу. «Типологія і порівняння взаємозалежні, – зазначає А. О. Тіллі (А. О. Tille). – З одного боку, порівняння передбачає попереднє встановлення типології. З іншого – встановлення типології без порівняння неможливе» [8, с. 152].

Типологізація як метод наукового пізнання полягає у розбивці сукупності об'єктів, що вивчаються, на групи; результатом типологізації є побудова типології об'єктів. При цьому сама розбивка об'єктів на групи повинна мати певний зміст та необхідний рівень пізнання; до речі, саме цей критерій відрізняє метод типологізації від класифікації, яка практично позбавлена гносеологічного сенсу й потрібна виключно для зручності при визначенні питання, до якого класу належить об'єкт. Іншими словами, метод типологізації – це змістовний засіб пізнання, а класифікація – формальний [9, с. 7–12]. Характерно, що між типологізацією та класифікацією існує діалектичний взаємозв'язок – досить часто формальну класифікацію використовують як основу, початковий етап подальшої вже змістовної типологізації. При цьому необхідно визнати той факт, що у науковій літературі ще й досі продовжуються дискусії про порядок співвідношення типологізації і класифікації [3, с. 38–41].

Д. О. Вовк (D. O. Vovk) справедливо зауважує, що ключовим питанням будь-якої типологізації є проблема її критерію. Розглядаючи релігійний критерій у типологізації правових систем світу, він, зокрема, виокремлює

такі його складові: 1) рівень секуляризованості права, його відокремлення від релігії в різних проявах правового буття; 2) ступінь значущості права в системі суспільного регулювання, тобто важливості для соціуму ролі права порівняно з іншими основними регуляторами (релігією, мораллю); 3) особливості впливу релігії на право; 4) характер відносин публічно-владних і релігійних інститутів, що може значно відрізнятися у різних правових системах [2, с. 22–24].

Як видно, сам критерій будь-якої типологізації є доволі складним багаторівневим поняттям, що робить зрозумілим висновок І. В. Богушової (I. V. Bohushova) про те, що «досягти об'єктивності в критеріях класифікації держав досить складно» [1, с. 108]. Тим не менш, слід визнати, що історик-компаративіст, проводячи типологізацію результатів компаративного дослідження, технічно майже нічим, окрім здорового глузду й власної науково-світоглядної бази, не обмежений, що дозволяє йому досить широко реалізовувати свої творчі наміри.

Свій методологічний потенціал типологізація майже повністю розкриває саме на останній стадії порівняльного історико-правового аналізу. Пояснити це можна насамперед тим, що наприкінці своєї роботи дослідник володіє усією необхідною інформацією щодо предмета свого дослідження. Крім того, саме на останній стадії порівняльного дослідження завдання наукового пошуку стають гранично конкретизованими, пройшовши через обов'язкові модифікацію й уточнення на попередніх етапах. Звичайно, це значно унеможливорює отримання недостовірних результатів під час застосування типологізації порівняно з тим, коли завдання порівняльного історико-правового дослідження окреслені лише у найзагальнішому вигляді.

Висновки. Систематизація результатів наукового пізнання має найважливіше значення для порівняльного історико-правового дослідження. В окремих наукових роботах систематизація застосовується для вирішення найрізноманітніших завдань, починаючи від первинної впорядкованості фактичного та емпіричного матеріалу й закінчуючи різними формами каталогізації знань. Систематична форма наукового пізнання дає можливість історико-компаративісту оглянути велику сукупність історико-правових явищ, допомагає зорієнтуватися у багатоманітності ознак порівнюваних історико-правових об'єктів, виявити в них порядок. Систематизація дозволяє спрощувати складнощі, бачити за певною множиною елементи, з яких вона складається. Прийоми систематизації дозволяють зекономити зусилля дослідника, уникнути важкої необхідності індивідуального безпосереднього вивчення всієї багатоманітності досліджуваних об'єктів, надають можливість узагальненого і опосередкованого їх пізнання. Крім того, систематизація результатів порівняльного історико-правового дослідження є тим фундаментом, на якому історик-компаративіст формує висновки зі своєї роботи, а також здійснює їх остаточну концентровану оцінку.

Список літератури

1. Богушова І. В. Методологічні засади визначення критеріїв типології держав. *Держава і право. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. пр. 2011. Вип. 51. С. 105–109.
2. Вовк Д. О. Релігійний критерій у типологізації правових систем світу. *Проблеми законності*. 2010. Вип. 112. С. 20–29.
3. Луць Л. А. Методологические возможности типологизации правовых систем. *Право и демократия*, 2004. Вып. 15. С. 38–49.
4. Методология истории : учеб. пособие для студентов вузов / А. Н. Нечухрин, В. Н. Сидорцов, О. М. Шутова и др. Минск : НТООО «ТетраСистемс», 1996. 240 с.
5. Методологические основы научного познания: учеб. пособие для студентов вузов / под ред. проф. П. В. Попова. Москва : Высшая школа, 1972. 272 с.
6. Подкoryтов Г. А. О природе научного метода. Ленинград : Изд-во Ленинград. ун-та, 1988. 224 с.
7. Попеску С. Цели и методы сравнения в праве. *Сравнительное правоведение (сб. статей)*. Москва : Прогресс, 1978. С. 203–210.
8. Тилле А. А. Социалистическое сравнительное правоведение. Москва : Юрид. лит., 1975. 208 с.
9. Типология и классификация в социологических исследованиях : монография / отв. ред. В. Г. Андреев и Ю. Н. Толстова. Москва : Наука, 1982. 296 с.
10. Тихомиров Ю. А. Курс сравнительного правоведения. Москва : Норма, 1996. 432 с.
11. Bitter J., Janssen D., Vossen R., Hees F. Review on Combined Methods for Sustainability Assessment and Development of Criteria-Set for a Systematization and Comparison Framework. *International Journal of Environmental Science and Development*. 2018. Vol. 9. No. 8. P. 226–235. doi: 10.18178/ijesd.2018.9.8.1106.
12. Likhhtarova O. Systematization of Methodical Approaches to the Analysis of Economic Entity Sustainable Development. *SHS Web of Conferences*. 2019. Vol. 71. doi: <https://doi.org/10.1051/shs-conf/20197104014>.
13. Lomonosov A., Lomonosova O., Nadtochii I. The Systematization and Classification of Socio-Economic Problems in Higher Education. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5. No. 4. P. 137–147. doi: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-4-137-147>.
14. Mithun Marianne. Typology, Documentation, Description, and Typology. *Linguistic Typology*. 2016. Vol. 20. doi: 10.1515/lingty-2016-0019.
15. Thagard Paul. Frames, Knowledge, and Inference. *Synthese*. 1984. Vol. 61. P. 233–259.
16. Uryadova T., Neshchadimova T., Nesterenko A., Bezdolnaya T., Safiullaeva R. Systematization of Methods and Ways of Personnel Analysis and Evaluation in an Educational Organization. *Revista ESPACIOS*. 2017. Vol. 38. No. 20. URL: <https://revistaespacios.com/a17v38n20/a17v38n20p37.pdf>.

References

1. Bohushova, I.V. (2011). Metodolohichni zasady vyznachennia kryteriiv typolohii derzhav. *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky – State and Law. Legal and Political Sciences: Collection of Scientific Papers, issue 51, 105–109* [in Ukrainian].
2. Vovk, D.O. (2010). Relihiyni kryterii u typolohizatsii pravovykh system svitu. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality, issue 112, 20–29* [in Ukrainian].
3. Luc', L.A. (2004). Metodologicheskie vozmozhnosti tipologizacii pravovyh sistem. *Pravo i demokratija – Law and Democracy, issue 15, 38–49* [in Russian].
4. Nechuhryn, A.N., Sidorcov, V.N., Shutova, O.M. et al. (1996). Metodologija istorii. Minsk: NTOOO «TetraSistems» [in Russian].
5. Popov, P.V. (Ed.). (1972). Metodologicheskie osnovy nauchnogo poznaniya. Moscow: Vysshaja shkola [in Russian].
6. Podkorytov, G.A. (1988). O prirode nauchnogo metoda. Leningrad: Izd-vo Leningrad. un-ta [in Russian].
7. Popesku, S. (1978). Celi i metody sravnenija v prave. *Sravnitel'noe pravovedenie (sb. statej) – Comparative Jurisprudence (Collection of Articles)*. Moscow: Progress, 203–210 [in Russian].

8. Tille, A.A. (1975). *Socialisticheskoe sravnitel'noe pravovedenie*. Moscow: Jurid. lit. [in Russian].

9. Andreenkov, V.G., Tolstova, Ju.N. (Ed.). (1982). *Tipologija i klassifikacija v sociologicheskikh issledovanijah*. Moscow: Nauka [in Russian].

10. Tihomirov, Ju.A. (1996). *Kurs sravnitel'nogo pravovedenija*. Moscow: Norma [in Russian].

11. Bitter, J., Janssen, D., Vossen, R., Hees, F. (2018). Review on Combined Methods for Sustainability Assessment and Development of Criteria-Set for a Systematization and Comparison Framework. *International Journal of Environmental Science and Development*, vol. 9, 8, 226–235. doi: 10.18178/ijesd.2018.9.8.1106.

12. Likhtarova, O. (2019). Systematization of Methodical Approaches to the Analysis of Economic Entity Sustainable Development. *SHS Web of Conferences*, vol. 71. doi: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20197104014>.

13. Lomonosov, A., Lomonosova, O., Nadochii, I. (2019). The Systematization and Classification of Socio-Economic Problems in Higher Education. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 5, 4, 137–147. doi: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-4-137-147>.

14. Mithun, M. (2016). Typology, Documentation, Description, and Typology. *Linguistic Typology*, vol. 20. doi: 10.1515/lingty-2016-0019.

15. Thagard, P. (1984). Frames, Knowledge, and Inference. *Synthese*, vol. 61, 233–259.

16. Uryadova, T., Neshchadimova, T., Nesterenko, A., Bezdolnaya, T., Safiullaeva, R. (2017). Systematization of Methods and Ways of Personnel Analysis and Evaluation in an Educational Organization. *Revista ESPACIOS*, vol. 38, 20. URL: <https://revistaespacios.com/a17v38n20/a17v38n20p37.pdf>.

Shygal D. A., PhD in Law, Assistant professor, Assistant professor of the History of State and Law for Ukraine and foreign countries Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: shygal.da@gmail.com ; ORCID 0000-0001-5087-4951

Systematization of the results of a comparative historical and legal research

Systematization and interpretation of the obtained results is a logical conclusion of the comparative historical and legal analysis. In spite of the fact that the researcher already has a certain understanding of the specific character of the objects being compared at the stage of choosing the topic of the comparative research work, he can finally formulate his conclusions only after a large-scale comparison of them. The necessity of the systematization of the comparative historical and legal research results is conditioned by several factors. First of all, this is the number of the objects being compared and also the variety of the information that is being read by the researcher during this process and becomes open to generalization. The systematization puts in order and coherence a large flow of information about the objects being compared, and its purpose is to bring a great number of the objects being examined or the knowledge of them to a certain number of groups and to arrange the latter in accordance with the requirements of subordination, and their hierarchy.

The systematization of the scientific knowledge results is of great importance for the comparative historical and legal research. In some scientific works the systematization is used to solve a wide variety of problems starting with the primary ordering of factual and empirical material and ending with various forms of the knowledge cataloguing. The systematic form of the scientific knowledge enables a comparative historian to survey a large aggregate of historical and legal phenomena, helps to orientate in the variety of signs of the historical and legal objects being compared, to reveal the order in them. The systematization allows you to simplify complexity, to see the elements behind the certain multitude it consists of. The methods of the systematization allow saving the efforts of the researcher, avoiding hard necessity for the individual direct studying of the whole variety of the objects under study, provide the possibility of generalized and indirect knowledge of them. Besides, the systematization of the comparative historical and

legal research results is the base which the comparative historian formulates the conclusions on from his work, and also realizes final concentrated valuation of them.

The article examines the ways and forms of systematization of the results of a comparative historical and legal analysis. The main conclusions that can be obtained during the comparison of historical and legal objects are considered. The multidimensionality of the organization and presentation of information in the course of a comparative study is characterized. The article analyzes the meaning of typology at the stage of ordering the results of comparative work and its correlation with the classification. Conclusions about new ways of generalizing the data obtained in the process of carrying out the comparative historical and legal research are made.

Keywords: comparative historical and legal research; systematization of results; forms of organization and presentation of information; typology; classification.

Рекомендоване цитування: Шигаль Д. А. Систематизація результатів порівняльного історико-правового дослідження. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 151. С. 8–17. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.151.217244>.

Suggested Citation: Shygal, D.A. (2020). Systematyzatsiia rezultativ porivnialnoho istoryko-pravovoho doslidzhennia [Systematization of the results of a comparative historical and legal research]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality*, issue 151, 8–17. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.151.217244> [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 01.11.2020 р.